УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВОСЛАВНИ БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ
Мије Ковачевића 11б, 11060 Београд

ИЗВЕШТАЈ
о избору др Љиљане Д. Јовановић
у научно звање НАУЧНИ САРАДНИК

Београд, март 2021. године

Наставно-научном већу Православног богословског факултета

Универзитета у Београду

Одлуком Изборног и Наставно-научног већа Православног богословског факултета Универзитета у Београду, која је донета на редовној седници одржаној 24. фебруара 2021. године, изабрани смо у Комисију за писање извештаја за избор **др Љиљане Д. Јовановић** у научно звање **научни сарадник без заснивања радног односа**.

На основу увида у материјал који нам је достављен, слободни смо да Наставно-научном већу Православног богословског факултета Универзитета у Београду поднесемо следећи

И З В Е Ш Т А Ј

1. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Љиљана Д. Јовановић рођена је 1976. године у Пожаревцу где је завршила основну и средњу економску школу. Богословски институт при ПБФ СПЦ завршила је 1998. године као студент са највишом просечном оценом. Исте године, студије наставља на Православном богословском факултету на којем је дипломирала 2003. године одбранивши дипломски рад под називом „Тумачење Књиге о Јову" на катедри за Свето Писмо Старог Завета под менторством професора др Драгана Милина. На истом факултету 2010. године брани мастер рад из предмета Интертестаментарна књижевност на тему „Књига Јубилеја" под менторством професора др Илије Томића. У марту 2019. године окончала је докторске студије са просечном оценом 9.50 одбранивши докторску дисертацију под називом: „Књига пророка Данила 7-12; Текстологија и теологија" као прва жена која је докторирала из области библијског богословља на Православном богословском факултету од његовог оснивања до данас.

У научно-истраживачком раду интересује се за Стари Завет, интертестаментарну књижевност и кумранске рукописе, као и за студије из области Септуагинте. Учествовала

је у раду Летње школе Септуагинте, *From Language to Social Context: The Penatateuch and later Traditions*, одржане на Универзитету у Гетингену 2015. године, Берлин-Оксфорд летњој школи: *Solomon in Story and History*, одржаној на Кларендон Институту у Оксфорду 2017. године, на међународној библијској конференцији на тему *Зашто је рецепција важна? (Why does reception matter?)* одржаној на ПБФ у организацији Библијског института, као и на бројним другим домаћим и међународним конференцијама. Ради истраживачког рада борави у Паризу током 2016. године. Од октобра месеца 2019. године активно је учествовала у пројекту превођења Септуагинте на српски језик, где је као део преводилачког тима преводила Књигу Постања, а као самостални преводилац Књигу пророка Данила. Чланица је међународних библијских удружења IOSCS (The International Organization for Septuagint and Cognate Studies), EABS (European Association of Biblical Studies) и SBL (Society of Biblical Literature).

2. БИБЛИОГРАФИЈА (ПРЕГЛЕД ОБЈАВЉЕНИХ РАДОВА)

Списак објављених радова, према коефицијентима М

М 16 (Лексикографска јединица у публикацији међународног значаја)

1. Јовановић Љ. *Редакција*, Лексикон библијске егзегезе, Р. Кубат, П. Драгутиновић, Библијски институт ПБФ, Београд, стр. 377-379. УДК 27-277.2(031) 27-23-277(031) 271.2-53(031) ISBN 978-86-7405-192-4 (ПБФ) COBISS.SR-ID 259211532

2. Јовановић, Љ. (2018). *Рецензија*, Лексикон библијске егзегезе, Р. Кубат, П. Драгутиновић, Библијски институт ПБФ, Београд, стр. 360-361. УДК 27-277.2(031) 27-23-277(031) 271.2-53(031) ISBN 978-86-7405-192-4 (ПБФ) COBISS.SR-ID 259211532

3. Јовановић, Љ. *Рукописи*, Лексикон библијске егзегезе, Р. Кубат, П. Драгутиновић, Библијски институт ПБФ, Београд, стр. 373-374. УДК 27-277.2(031) 27-23-277(031) 271.2-53(031) ISBN 978-86-7405-192-4 (ПБФ) COBISS.SR-ID 259211532

М 23 (Радови објављени у међународном часопису)

1. Јовановић Љ. (2019). *Даниловска традиција у Кумрану*, Богословље, Часопис Православног богословског факултета 2019/2 стр.23-35; Православни богословки факултет, Београд, УДК 271.2-244.27-277 26”652” 86-2 27-245 УДК 27-1:271 222 (497.11) ISSN 0006-5714 ISSN: (online) 2560-4945, COBISS.SR-ID 5887490 (ERIH+ = M23)

2. Јовановић Љ. (2019). *Грчки превод јеврејских светих списа*, Теолошки погледи, Верско-научни часопис LII 3/2019 стр. 545-554; Православни богословски факултет, Београд, УДК 27-242-234-277=14. 26-242-234-277=14 УДК 27-1 ISSN 0497-2597 COBISS.SR-ID 6936578 (ERIH+ = M23)

М 52 (Рад у истакнутом националном часопису)

1. Јовановић Љ. (2015). *Енох, личност или метафора*, Богословље, Часопис Православног богословског факултета 2015/1 стр.168-191; Православни

богословки Факултет, Београд, УДК 26-33 Енох 27-245 26-”652”- 86Е-2, УДК 27-1:271 222 (497.11) ISSN 0006-5714 COBISS.SR-ID 5887490

М 53 (Радови објављени у националном часопису)

1. Јовановић Љ. (2014). *Месијанска звања Енохових Парабола*, Теолошки погледи, Верско-научни часопис XLVII 3/2014 стр. 635-66; Православни богословски факултет, Београд, УДК 27-245. 72-277 27-246-277 27-246-32-12 УДК 27-1 ISSN 0497-2597 COBISS.SR-ID 6936578
2. Јовановић, Љ. (2014). *Библијски рукописи у Кумрану*, Богословље, Часопис Православног богословског факултета 2014/1 стр. 75-100, Православни богословки факултет, Београд, УДК 27-232 УДК 27-1:271 222 (497.11) ISSN 0006-5714 COBISS.SR-ID 5887490

М 70 (Одбрањена докторска дисертација)

1. Јовановић Љ. (2019). „Књига пророка Данила 7-12; Текстологија и теологија” Православни богословски факултет СПЦ, Београд.

Радови у часописима који нису бодовани

Прикази

1. Јовановић Љ. (2016). Родољуб Кубат, *Траговима Писма II, Стари Савез, Рецепција и контексти,* Библијкси институт ПБФ, Београд, 319. стр. ISBN 978-86-7405-163-4, Богословље, Часопис Православног богословског факултета 2016/1 стр.274-275; Православни богословки факултет, Београд, УДК 27-1:271 222 (497.11) ISSN 0006-5714 COBISS.SR-ID 5887490

2. Јовановић Љ. (2019). Ј.Р. Анић и И. С. Глобан, *Од Исусове ученице до филмске блуднице: теолошко културна анализа*, Институт друштвених знаности Иво Пилар, Загреб 2018. 478. стр. ISBN 978-953-7964-51-1; Теолошки погледи LII 2/2019 УДК 27-1 ISSN 0497-2597 COBISS.SR-ID 6936578

3. ПРИКАЗ И ОЦЕНА ИЗАБРАНИХ ОБЈАВЉЕНИХ РАДОВА

М 16 (Лексикографска јединица у публикацији међународног значаја)

1. Јовановић Љ. *Редакција*, Лексикон библијске егзегезе, Р. Кубат, П. Драгутиновић, Библијски институт ПБФ, Београд, стр. 377-379. УДК 27-277.2(031) 27-23-277(031) 271.2-53(031) ISBN 978-86-7405-192-4 (ПБФ) COBISS.SR-ID 259211532

У овој лексикографској одредници кандидаткиња објашњава појам редакције у библистици и дефинише га као уклањање, замену или дописивање садржаја у тексту, додавањем елемената који садрже виђење редактора, односно, обликовање текста које је карактеристично различито у методи и перспективи од пишчеве оригиналне формулације. Она такође осликава и методолошки оквир за уочавање редакторских захвата: они се препознају континуираним читањем нарочито на почетку или крају централног дела извештаја, а најочигледнији су у дублетима (двоструком извештавању), глосама (интерполацијама) и појашњењима, разликама у стилу приповедања (промена форме или тензије у речнику), противречностима и паузама у текстовима, као и разликама у начину говора и стила. Др Јовановић такође представља и методу историје редакције као један од подметодских корака историјско-критичке методе у тумачењу библијских текстова која за циљ има утврђивање односа у тексту истражујући интеграцију појединачних традиција у један глобални композициони контекст. Историја редакције даје увид у историју текста односно његових постепених облика до данашње форме. На самом крају лексикографске налази се релевантна и савремена научна литература чиме се може продубити истраживање у овој области.

М 23 (Радови објављени у међународном часопису)

1. Јовановић Љ. (2019). *Даниловска традиција у Кумрану*, Богословље, Часопис Православног богословског факултета 2019/2 стр.23-35; Православни богословки факултет, Београд, УДК 271.2-244.27-277 26”652” 86-2 27-245 УДК 27-1:271 222 (497.11) ISSN 0006-5714 ISSN: (online) 2560-4945, COBISS.SR-ID 5887490 (ERIH+ = M23)

Канидаткиња у раду испитује заступљеност и утицај даниловске традиције у Кумрану анализом откривених фрагмената. Након уводног излагања које има за циљ да укаже на велики значај и утицај Данила на есенску заједницу, следи осврт на списе тзв. библијске даниловске традиције унутар којих се поређењем могу уочити незнатне разлике у односу

на масоретски текст (МТ) које могу упућивати на могућност постојања више рукописних традиција. С тим у вези, у раду је илустрације ради приложен фрагмент 4QDan^{c} 10, 5-9 са предложеном реконструкцијом, поређењем са МТ и самосталним преводом 4QDan^{c} 10, 5-9 и МТ Дан 10, 5-9. У делу који се односи на небиблијску даниловску традицију разматрани су списи различитог садржаја који су темом или мотивима повезани са Данилом. Представљени су списи 4Q242 познатији под именом Набонидова молитва, затим, 4Q243-245, названим Псеудо-Данило, фрагменти 4Q552-53 под именом Четири царства или рукопис 4Q489 који је сачуван у свега осам малих фрагмента, а који сличност са Данилом показује у свега две речи. Осим тога, спис 4Q551 назван „Сузана“ као и спис под ознаком 11Q13, другачије, Спис о Мелхиседеку. Сви они различитим садржајем и бројем копија показују утицај даниловског опуса у Кумрану. Посебна пажња посвећена је спису 4Q246 познатијим под именом Арамејска апокалипса или Спис о Сину Божјем који је због свог наслова и садржаја изазвао велико интересовање научне јавности. Спис се сматра за један од ретких месијанских списа прехришћанског порекла иако се унутар истог може уочити комбиновање старије и млађе традиције, а као посебан проблем издваја се проблем различите реконструкције текста. У раду се даље поставља сложено питање времена настанка Данилове књиге. Пронађени фрагменти 4. пећине попут 4QDan^{c} пореклом из другог века пре Христа, изнова отварају проблем старости и померање границе у ранији период чему у прилог, између осталог, говори империјални арамејски језик откривених арамејских фрагмента. Приказана анализа др Јовановић доприноси закључку о постојању више рукописних традиција Данила и очигледно великом утицају на есенску заједницу на шта осим броја копија указује значајан број списа небиблијске даниловске традиције.

4. КВАЛИТАТИВНА ОЦЕНА НАУЧНОГ ДОПРИНОСА

4.1. Квалитет и оригиналност научног рада

Др Љиљана Јовановић је објављивала радове у публикацијама од међународног значаја, у међународним часописима као и у истакнутим националним часописима. Сви наведени радови у одељку 2 овог Извештаја су категорисани као оригинални научни радови што говори о квалитету научног рада др Љиљане Јовановић. Одредница „Редакција“ која је објављена у Лексикону библијске егзегезе и приказана у одељку 3 има посебан значај с обзиром на то да у језгровитом обиму на крајње дидактички начин дефинише појам редакције и примену методе историје редакције узимајући у обзир најсавременије научне увиде у овој области. Имајући у виду да у српској библистици Лексикон библијске егзегезе по први пут свеобухватно нормира појмовни и методолошки оквир истраживања у библистици, ова, као и остале одреднице кандидаткиње Јовановић (Рецензија и Рукописи), има велики значај и допринос.

Рад под називом *Даниловска традиција у Кумрану* показује владање критичким апаратом у текстолошком истраживању и јасном применом тектуалне критике у библијској егзегези. С обзиром на то да су радови др Љиљане Јовановић пре свега у вези са облашћу текстологије и библијске филологије са посебним нагласком на рукописну традицију Септуагинте (са кумранским фрагментима), а нарочито у погледу Књиге пророка Данила може се рећи да у оквирима српске библистике и научне јавности она представља јединог истраживача који се уско бави даниловском рукописном традицијом. Већ сâм наведени рад показује оригиналне научне увиде, а наставак рада кандидаткиње у овом пољу продубио би знања у овој области, систематизовао постојеће увиде и осавремењивао их паралелно са токовима развоја светске библистике у овој области.

4.2. Утицајност научног рада

Цитатираност радова

Један рад кандидаткиње цитиран је у националном часопису међународног значаја. Навешћемо рад који је цитиран:

Рад: Јовановић Љ. *Редакција*, Лексикон библијске егзегезе, Р. Кубат, П. Драгутиновић, Библијски институт ПБФ, Београд, стр. 377-379, цитиран у: Н. Божовић, „Докторске

студије еп. др Иринеја Ћирића (1906-1908) – прилог формирању историје српске старозаветне библистике“, *Зборник матице српске за друштвене науке* 4/2020, 543-559, страна 553.

4.3. Организација научног рада

Учешће у пројекту

Др Љиљана Јовановић је од октобра месеца 2019 до фебруара 2020. активно учествовала у пројекту превођења Септуагинте на српски језик, где је као део преводилачког тима преводила Књигу постања, а као самостални преводилац Књигу пророка Данила. Потребно је напоменути да је пројекат превођења Септуагинте на српски језик био пројекат Библијског института Православног богословског факултета од 2017-2020. године и да је у питању интерни пројекат који није финансиран од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја.

4.4. Остали показатељи успеха у научном раду

Чланство у међународним научним асоцијацијама

Др Љиљана Јовановић је чланица међународних библијских удружења IOSCS (The International Organization for Septuagint and Cognate Studies), EABS (European Association of Biblical Studies) и SBL (Society of Biblical Literature) што је показано приступницама и потврдама о плаћеној чланарини од 2019-2021. године које су достављене Комисији.

Учешће у међународним научним скуповима по позиву

Осим наведеног, кандидаткиња је учествовала на више међународних научних скупова у земљи и иностранству попут годишњег скупа Друштва за библијску књижевност (Society of biblical Literature) у Риму 2019. године где је излагала на тему:

1. Jovanović LJ. (2019). *Theodotion' Translation A Witness of The History Developing Danile's Text 7-12;* International Meeting 1.7. - 5.7.2019 Society of Biblical Literature (SBL) - Pontifical Biblical Institute and the Pontifical Gregorian University, Rome, Italy. https://www.sblsite.org/meetings/Congresses_ProgramBook.aspx?MeetingId=34

Такође, кандидаткиња је по позиву учествовала и на међународном скупу „Зашто је рецепција важна?“ у организацији Библијског института Православног богословског факултета у Београду 2018. где је излагала на тему:

2. Jovanović LJ. (2018). *The Reception of Book of Jonah in Qumran*, International Conference „Why does reception matter?” 31.5.-3.6.2018. Православни богословски факултет, Београд. http://binst.pbf.rs/index.php/konferencije/215-international-biblical-conference-on-reception-konrad-adenauer-stiftung-biblical-institute-31-05-03-06-2018

Као што се види из приложеног, др Јовановић учествује по позиву на међународним научним скуповима те пише и објављује радове у релевантним часописима за студије библијског богословља.

4.5. Нормирање броја радова

Др Љиљана Јовановић објавила је 2 рада у међународним часописима, 3 лексикографске јединице у публикацији од међународног значаја, 1 рад у истакнутом националном часопису и 2 рада у националном часопису. У свим радовима кандидаткиња је једини аутор.

5. КВАНТИТАТИВНА ОЦЕНА НАУЧНИХ РЕЗУЛТАТА

M 16 – 3 x 2 = 6
M 23 – 2 x 4 = 8
M 52 – 1 x 1, 5 = 1, 5
M 53 – 2 x 0.5 = 1
M 70 = 6

Кандидаткиња укупно има **22,5** бода од најмање потребних **16** бодова као коначног збира минималних квантитативних захтева за стицање појединачних научних звања. Такође, радови покривају захтеване М категорије.

6. ЗАКЉУЧАК СА ПРЕДЛОГОМ ОДЛУКЕ

Предочене чињенице показују да је кандидаткиња дала значајан допринос продубљивању и проширивању постојећих знања у својим областима интересовања. Анализа њених радова показује суверено владање текстуалном критиком и њеном применом у библијској егзегези. Уже интересовање у научној области кандидаткиње су, пре свега, област текстологије и библијске филологије са посебним нагласком на рукописну традицију Септуагинте (са кумранским фрагментима), а нарочито у погледу Књиге пророка Данила. Стога, може се рећи да у оквирима српске библистике и научне јавности она представља јединог истраживача који се уско бави даниловском рукописном традицијом. Њени радови показују оригиналне научне увиде, а наставак рада кандидаткиње у овом пољу продубио би знања у овој области, систематизовао постојеће увиде и осавремењивао их паралелно са токовима развоја светске библистике у овој области.

Имајући у виду њен рад у протеклом периоду и чињеницу да кандидаткиња др Љиљана Д. Јовановић испуњава све потребне услове и критеријуме из Закона о науци и истраживањима и Правилника о стицању истраживачких и научних звања: 159/2020-82, Комисија предлаже Наставно – научном већу **да прихвати Извештај и утврди предлог за доношење одлуке о избору др Љиљане Д. Јовановић у научно звање Научни сарадник**, без заснивања радног односа и упути га надлежном Матичном научном одбору ради доношења одлуке.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

У Београду,

15. марта 2021. године

_____

др Јелена Фемић-Касапис, ванредни професор

Православног богословског факултета Универзитета у Београду

др Ненад Божовић, доцент

Православног богословског факултета Универзитета у Београду

др Ненад Ристовић, редовни професор

Филозофског факултета Универзитета у Београду